

بررسی مطالعات صورت گرفته در پارک جنگلی ناژوان اصفهان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۲۹

کد مقاله: ۴۰۹۷۷

زهرا سروری دردشتی^{۱*}، بیت الله محمودی^۲

چکیده

پارک‌های موجود در یک شهر علاوه بر اینکه ارزش تفریحی داشته و محلی برای گذراندن اوقات فراغت مردم به شمار می‌آید؛ در اغلب موارد به توسعه فضاهای گردشگری شهر نیز کمک می‌کند. این مطالعه از نوع توصیفی - تحلیلی است که مروری بر پژوهش‌های انجام شده در پارک ناژوان اصفهان دارد. جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از روش پژوهش اسنادی و مطالعه تمامی مقالات و پایان‌نامه‌های دانشگاهی مرتبط با پارک جنگلی ناژوان انجام شده است. تعداد ۳۷ پژوهش صورت گرفته در حوزه پارک ناژوان جمع‌آوری و در قالب سه ساختار معماری و طراحی، گردشگری و محیط زیست طبقه بندی شدند. نتایج بیانگر آن است از تعداد پژوهش‌های انجام شده، ۲۰ مورد در حوزه معماری و طراحی، ۱۱ مورد در حوزه گردشگری و ۶ مورد در حوزه محیط زیست انجام شده است. تنوع نگاه‌های مختلف علمی به یک پارک جنگلی شهری گویای این موضوع است که این پدیده به شدت اجتماعی و انسانی است و باید به مطالعات علوم اجتماعی نیز مانند علوم دیگر در پارک پرداخته شود.

واژگان کلیدی: پارک جنگلی، گردشگری، معماری، محیط زیست

۱- کارشناسی ارشد مهندسی منابع طبیعی، گرایش مدیریت جنگل، دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین دانشگاه شهرکرد (نویسنده مسئول)

۲- استادیار دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین دانشگاه شهرکرد

۱- مقدمه

فضای سبز و پارک‌ها بخشی از سیمای شهر را تشکیل می‌دهد (محمدی، ۱۳۹۴: ۶۳) و از مهم‌ترین سیستم‌های حیات بخش انسان به شمار می‌رود، هم‌چنین از دیرباز تاکنون تکیه گاه استواری بر تداوم و ارتقای سطح کیفی زیست بوده و هنوز هم وفادارانه خدمات بی دریغ خود را به بشریت عرضه می‌کند (جعفریان کوشک، ۱۳۸۹: ۷۸). پارک‌های شهری به عنوان راهی مناسب برای پرکردن اوقات فراغت و با هدف کاهش تاثیر تنش‌های روزافزون زندگی متمرکز شهری و صنعتی مورد توجه قرار گرفته است. توسعه فعالیت‌های اقتصادی، رشد جمعیت، افزایش مشغله‌ها و سطح استانداردهای زندگی، پدیده آلودگی هوا در شهرهای بزرگ، آلودگی صوتی و سایر آلاینده‌های محیط زیستی سبب افزایش چشم گیر تقاضا برای محیط‌های طبیعی شده و سبب می‌شود نیاز مردم شهرنشین به طبیعت و استفاده از موهبت‌های آن و فرار از زندگی ماشینی و پناه بردن به مراکز تفریحی و مناطق تفرجگاهی طبیعی خارج از شهرها روزبه‌روز بیشتر شود (امیر نژاد و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۵۰). فضاهای سبز و پارک‌های داخل شهری کارکردهای ویژه دیگر نیز دارند. پوشش گیاهی همراه با جاذبه‌های دیگر مانند آب نماها در پارک‌های شهری، علاوه بر تلطیف هوا زمینه بسیار مناسبی برای تبادل افکار و ارتباط خانواده‌ها نیز فراهم می‌سازد. این فضاها هم‌چنین برای کودکان و نوجوانان به واسطه التزام به شناخت و رعایت حقوق دیگران و حفظ طبیعت پس از خانه و مدرسه از مهم‌ترین مراکز آموزشی تفریحی به شمار می‌رود (صامتی و همکاران، ۱۳۹۷: ۷۰). پارک‌ها و فضاهای سبز شهری جنبه‌های ضروری عملکردهای تفریحی شهری هستند و از اهمیت استراتژیکی زیادی برای بهبود شرایط زیستی جوامع شهری امروزی برخوردارند. وجود چنین مکان‌هایی در محیط شهری علاوه بر عملکرد محیط زیستی مانند پاکسازی هوا، فیلتر کردن باد، کاهش آلودگی صوتی و بهبود شرایط میکروکلیمایی موجب ارتقای شرایط اجتماعی و روانشناختی ساکنان شهری نیز می‌شود (کریمی، ۱۳۹۵: ۴۵). ساختار پارک‌های جنگلی شهری باید به گونه‌ای طراحی شود که اکولوژی طبیعی شهر را تکامل بخشد و امکان پذیرش و تعامل قشرهای مختلف اجتماعی را داشته و امنیت مورد نیاز فضای عمومی شهری را نیز دارا باشد (حاتمی و همکاران، ۱۳۹۳: ۵). اهمیت پارک‌ها و فضای سبز شهری در کنار مزیت‌های اجتماعی، روانشناختی و محیط زیستی آن‌ها، از نظر اقتصادی نیز قابل بحث است؛ زیرا پارک‌های شهری به دلیل ارزش‌های تفریحی، زیبا شناختی و تاریخی‌شان به جذابیت شهر افزوده و موجب افزایش آمار جذب گردشگر و در نتیجه ایجاد اشتغال می‌شوند. هم‌چنین همجواری عناصر طبیعی از جمله درختان و آب، بارزش املاک افزوده و در واقع به تأمین مالیات و بهسازی فضای شهری کمک می‌نماید (حیاتی و همکاران، ۱۳۸۹: ۹۳). منطقه‌ی سبز ناژوان دارای جذابیت‌های بالا برای کاربری تفریحی می‌باشد که علت آن را می‌توان در آب و هوای مطبوع، ارزش‌های بصری و زیباشناختی، نزدیکی به رودخانه، دارابودن امکانات و تسهیلات تفریحی آن مشاهده نمود. اراضی ناژوان هم از ابعاد زیست محیطی و اکولوژیک و هم از لحاظ رفع خستگی و تأمین اوقات فراغت شهروندان حائز اهمیت است (صامتی و همکاران، ۱۳۹۷: ۷۰). هدف از پژوهش پیش رو تحلیل مطالعات صورت گرفته در پارک ناژوان اصفهان است.

۲- مواد و روش‌ها

۲-۱- معرفی منطقه

ناژوان کنونی با وسعتی در حدود ۱۲۰۰ هکتار در بخش غربی شهر اصفهان تنها بقایای فضای سبز متمرکز حاشیه شهر است که توسط اراضی کشاورزی، باغ‌های دوسویه و رودخانه زاینده رود با توسعه شهری محصور شده است (مدیریت ساماندهی ناژوان، ۱۳۸۵). لازم به ذکر است در آمارنامه شهر اصفهان در سال ۱۳۸۷ مساحت این اراضی ۱۴۰۰ هکتار عنوان شده است (مدیریت ساماندهی ناژوان، ۱۳۸۹: ۱۳۰). آمار و ارقام موید این نکته است که در حدود ۲۵٪ پوشش گیاهی اراضی ناژوان را درختان تشکیل می‌دهد و ۷۰٪ درصد این اراضی زیر پوشش گیاهی زراعی و بوته‌ای هستند بدین ترتیب قریب به ۲۵ هزار تن گرد و غبار سالیانه فضای سبز اراضی محدوده جذب می‌گردد و به مثابه ریه شهر اصفهان از دیدگاه زیست محیطی اهمیت ویژه‌ای یافته است (مویدفر و همکاران، ۱۳۹۵: ۵۳). امروزه ناژوان با فضاهایی همچون زمین‌های ورزشی، استخر، کمپینگ، باغ بانوان، باغ پرندگان، زمین‌های بازی کودکان، ایستگاه‌های درشکه سواری، اسب سواری، قایقرانی و منطقه دوچرخه سواری برای شهروندان قابل استفاده می‌باشد.

۲-۲- روش مطالعه

روش اسنادی روشی کیفی است که پژوهشگر تلاش می‌کند تا با استفاده نظام مند و منظم از داده‌های اسنادی به کشف، استخراج، طبقه بندی و ارزیابی مطالب مرتبط با موضوع پژوهش خود اقدام نماید. این روش یک روش غیر مزاحمتی است و هنگامی که نمی‌توان در جمع‌آوری داده‌ها به میدان وارد شد و به مصاحبه پرداخت این روش می‌تواند بخشی از داده‌های پیشین را در اختیار ما بگذارد (حاتمی و همکاران، ۱۳۹۳: ۷). این مطالعه از نوع توصیفی-تحلیلی است و جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از

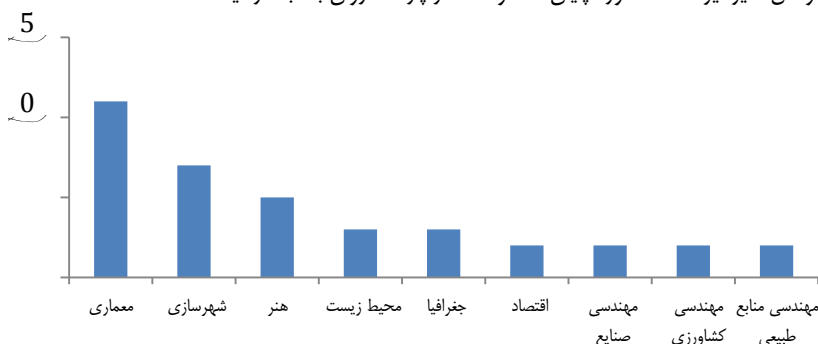
روش پژوهش اسنادی و مطالعه تمامی مقالات و پایان‌نامه‌های دانشگاهی مرتبط با پارک جنگلی ناژوان انجام شده است. این مطالعات در سه ساختار معماری و طراحی، گردشگری و محیط زیست دسته بندی شدند.

۳- نتایج

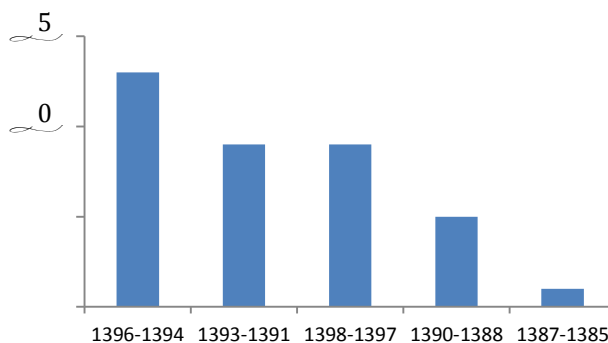
۳-۱- طبقه بندی شکلی مطالعات

نمودار ۱ نشان دهنده فراوانی رشته‌های تحصیلی است که دانشجویان آن‌ها، مطالعات و پایان‌نامه‌های خود را در پارک ناژوان انجام داده‌اند. طبق این نمودار در رشته معماری و زیرشاخه‌های آن، تا به حال ۱۱ مورد از پژوهش‌های تحصیلی در پارک ناژوان صورت گرفته است. دانشجویان و اساتید رشته شهرسازی ۷ مورد از مطالعات خود را در این حوزه انجام داده‌اند. رشته هنر نیز با ۵ مورد پایان نامه در پارک ناژوان در رتبه سوم قرار دارد. رشته‌های محیط زیست و جغرافیا با ۳ مورد و اقتصاد، مهندسی صنایع، مهندسی کشاورزی و مهندسی منابع طبیعی با ۲ مورد پژوهش در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

نمودار ۲ فراوانی پژوهش‌های صورت گرفته در سال‌های مختلف حوزه ناژوان را نشان می‌دهد. طبق این نمودار در طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۰ تنها شش پژوهش در این پارک انجام گرفته است. در سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۱ این آمار به هشت مورد افزایش می‌یابد و در طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۴ به بیشترین تعداد خود می‌رسد یعنی ۱۳ مطالعه و پژوهش در این حوزه صورت گرفته است. در دو سال اخیر نیز تعداد ۹ مورد پایان نامه و مقاله از پارک ناژوان به ثبت رسیده است.

نمودار ۱: فراوانی پژوهش‌های صورت گرفته رشته‌های تحصیلی مختلف حوزه ناژوان

نمودار ۲: فراوانی پژوهش‌های صورت گرفته در سال‌های مختلف حوزه ناژوان

۳-۲- طبقه بندی محتوایی مطالعات

۳-۲-۱- ساختار معماری و طراحی

محتوای این ساختار، ۲۰ مورد پایان نامه دانشگاهی و مقالات داخلی است که در بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸ به چاپ رسیده است. در جدول شماره ۱ این مطالعات آورده شده است. در زیر به تحلیل مواردی از آن‌ها می‌پردازیم:

سادات موسوی در سال ۱۳۸۹ در پایان نامه کارشناسی ارشد خود استفاده از روش ارزیابی چند معیاره در محیط GIS برای زون بندی منطقه ناژوان در شهر اصفهان را مورد بررسی قرار داد. از معیارهای مؤثر در تفرج را برای تعیین ارزش حفاظتی استفاده کرد سپس هر یک از معیارها مورد وزن دهی قرار گرفتند. با استفاده از روی هم گذاری نقشه‌ها هر یک از زون‌های تفرجی و حفاظتی به سه کلاس تناسب طبقه بندی گردیدند. نتایج نشان می‌دهد در سه طبقه ی تناسب حفاظتی ترتیب مساحت کاربری‌ها از

بزرگتر به کوچکتر به ترتیب شامل مزرعه، باغ، باغ مزرعه، باغ خشک، زمین بایر و چمن و درخت می باشند. و در سه طبقه ی تناسب تفرجی به ترتیب شامل فضای سبز درختی و چمن، باغ ومزرعه است.

قبادی هفشجانی در سال ۱۳۹۳ در پایان نامه کارشناسی ارشد خود به بررسی مرمت آسیاب آبی ناژوان اصفهان پرداخت. در این تحقیق با استفاده از روش های کتابخانه ای یعنی مراجعه به کتابخانه، کتب، عکس ها و نقشه ها و روش میدانی که در آن با مراجعه به سایت، ارائه و تهیه نقشه ها، کروکی و مصاحبه با افراد بومی و محلی به این نتیجه رسید که در هنگام مرمت بناهای تاریخی باید حفظ و نگهداری کلیه عناصر سازه ای تزئیناتی اصیل بنا در اولویت می باشد و پیروی از الگوی معماری اصیل بنا در حین طراحی رعایت شود.

دیواندری و همکاران در سال ۱۳۹۵ به واکاوی مولفه های سازماندهی کیفیت زندگی در باغ بانوان ناژوان اصفهان پرداختند. در این پژوهش با استفاده از مطالعات کتابخانه ای به بازخوانی مولفه های سازنده کیفیت زندگی بانوان می پردازد، سپس این مولفه ها را به صورت میدانی در باغ بانوان ناژوان اصفهان مورد ارزیابی قرارداد است. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که پایگاه اجتماعی، مشارکت فرهنگی، همبستگی اجتماعی، اعتماد اجتماعی، سرمایه فرهنگی، پایداری به ارزش های دینی، رضایت از زندگی و برآورده شدن نیازها در تامین سلامت روحی و روانی بانوان حایز اهمیت است.

رشیدی وانانی و اصلاح چی در سال ۱۳۹۶ عوامل تاثیرگذار بر نوآوری باز مجموعه گردشگری ناژوان اصفهان را مورد شناسایی و دسته بندی قرار دادند. ابزار این پژوهش پرسش نامه ی کانو با ۲۵ سوال عملکردی و ۲۵ سوال غیر عملکردی است. یافته ها نشان می دهند که فاکتورهایی از قبیل حمایت مدیریت ارشد و ارتباطات بین فاکتورهای نوآوری باز از اهمیت بالاتری برخوردار بوده است و فاکتورهایی نظیر سیستم پاداش برای کارکنان این سازمان دارای جذابیت می باشد.

رشیدی و اصلاح چی در سال ۱۳۹۸ به بررسی عوامل فرهنگی تاثیرگذار بر مدیریت موثر خدمات در پارک ناژوان پرداختند. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه بوده است. جهت اطمینان از ابزار تحقیق روایی محتوایی با نظر اساتید و متخصصان انجام شد. همچنین جامعه آماری در پژوهش حاضر شامل بازدیدکنندگان از منطقه گردشگری ناژوان بوده است. ۴ مولفه ارزش ها، هنجارها، باورها و آموزه های رسانه مورد مطالعه قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد ارزش های فرهنگی بالاترین و آموزه های رسانه پایین ترین رتبه را به خود اختصاص داده است.

جدول شماره ۱: مطالعات ساختار معماری و طراحی

عنوان	پژوهشگران	سال	محل انتشار
طراحی مجموعه مسکونی منطقه ناژوان اصفهان با رویکرد مسکن پاسخ ده	آذر خیام حقیقی	۱۳۸۸	پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه هنر یزد
استفاده از روش ارزیابی چند معیاره در محیط GIS برای زون بندی منطقه ناژوان در شهر اصفهان	زهرا سادات موسوی	۱۳۸۹	پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه گرگان
تحلیل محیطهای مسکونی مطلوب شهر اصفهان	آرزو یزدی	۱۳۹۱	پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه هنر اصفهان
طرح مرمت آسیاب آبی ناژوان اصفهان	ندا قبادی هفشجانی	۱۳۹۳	پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه آزاد تهران
طرح مرمت آسیاب ناژوان اصفهان	تارا رادی	۱۳۹۳	پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه هنر اصفهان
طرح مرمت کوشک ناژوان اصفهان	ناهیدهلکویی	۱۳۹۳	پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه هنر اصفهان
مطالعه و بررسی عملکرد آسیابهای حاشیه زاینده رود (نمونه موردی آسیاب ناژوان شهر اصفهان)	داریوش حیدری بنی، حسین پور نادری، طاهره رادی	۱۳۹۴	کنفرانس بین المللی انسان، معماری، عمران و شهر
آب زاینده رود و شکل گیری معماری آسیابها (مطالعه موردی آسیاب ناژوان شهر اصفهان)	داریوش حیدری بنی، حسین پورنادری، تارا رادی	۱۳۹۴	دومین همایش ملی آب، انسان و زمین
حفاظت آثار تاریخی ساخته شده از چوبهای پهن برگ در فضای باز در برابر تغییرات ساختاری ناشی از هوازدگی فتوشیمیایی	محسن محمدی آچالچوبی	۱۳۹۴	پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه هنر اصفهان
واکاوی مولفه های سازماندهی کیفیت زندگی در باغ بانوان به عنوان یک فضای شهری (نمونه ی موردی: باغ بانوان ناژوان اصفهان).	جواد دیواندری، سیده مریم مدیر، ایدا برکانی	۱۳۹۵	چهارمین کنگره بین المللی عمران، معماری و توسعه شهری
طراحی نظرگاه زایندهرود با تاکید بر تعاملات فرهنگی	مینو السادات میرمحمدی میبدی	۱۳۹۵	پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه یزد

عنوان	پژوهشگران	سال	محل انتشار
هتل چهار ستاره ناژوان	مریم کرامتی اردکانی	۱۳۹۵	پایان نامه کارشناسی ارشد - دانشگاه شهید بهشتی تهران
راهبردهای طراحی بوستان‌های شهری با هدف ارتقا پایداری اجتماعی (مطالعه موردی: پارک ناژوان)	امین زینل همدانی، زهرا زارع برسیانی	۱۳۹۶	چهارمین همایش بین المللی مهندسی عمران، معماری و شهرسازی با رویکرد توسعه پایدار
شناسایی و دسته بندی عوامل تاثیرگذار بر نوآوری باز مجموعه گردشگری ناژوان اصفهان با رویکرد کانو	اشکان اصلاحچی و مرتضی رشیدی وانانی	۱۳۹۶	کنگره بین المللی علوم و مهندسی

جدول شماره ۲: ادامه مطالعات ساختار معماری و طراحی

عنوان	پژوهشگران	سال	عنوان نشریه
طرح مرمت و ساماندهی کوشک ناژوان با رویکرد احیای باغ آن	نگار بدیعی	۱۳۹۷	پایان نامه کارشناسی ارشد - دانشگاه هنر اصفهان
طراحی مجتمع مسکونی در ناژوان اصفهان (تاکید بر ارتقاء مفهوم امکان در کیفیت معماری مسکن معاصر اصفهان).	عاطفه نصیر هرند	۱۳۹۷	پایان نامه کارشناسی ارشد - دانشگاه یزد
طرح معماری مرکز گردشگری فرهنگی طبیعی اصفهان با رویکرد حفاظت از ارزش‌های محیطی	مریم یزدانی	۱۳۹۷	پایان نامه کارشناسی ارشد - موسسه آموزش عالی راسم
طراحی روگذر عابر پیاده به عنوان فضای اجتماع پذیر (نمونه موردی: پارک ناژوان)	امیرحسین شبانی شهرضا، مرتضی قائد امینی	۱۳۹۷	پایان نامه کارشناسی ارشد - موسسه آموزش عالی پیام گلپایگان
تدوین الگوهای کاربردی شاخص توسعه پایدار در ایمنی و امنیت منظر شهری با رویکرد پدافند غیرعامل نمونه موردی مطالعه: پارک ناژوان، اصفهان، ایران	زهرا میرحیدری	۱۳۹۸	پایان نامه کارشناسی ارشد - موسسه آموزش عالی مهرگان، گروه مهندسی معماری
شناسایی و الویت بندی عوامل فرهنگی تاثیرگذار بر مدیریت موثر خدمات در مجموعه فرهنگی تفریحی پارک ناژوان	مرتضی رشیدی، اشکان اصلاح چی	۱۳۹۸	چهارمین کنفرانس بین المللی دستاوردهای نوین پژوهشی در علوم انسانی و مطالعات اجتماعی و فرهنگی

۳-۲-۲- ساختار محیط زیست

محتوای این ساختار، ۶ مورد پایان نامه دانشگاهی و مقالات داخلی است که در بازه زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۷ به چاپ رسیده است. در جدول شماره ۳ این مطالعات آورده شده است. در زیر به تحلیل مواردی از آن‌ها می‌پردازیم:

صادقی نیا و همدانیان در سال ۱۳۸۹ به بررسی منابع زیستی در منطقه ناژوان اصفهان و اهمیت توجه به آلاینده‌های محیط زیست پرداختند. در این تحقیق با استفاده از روش کتابخانه‌ای و مطالعه مقالات و منابع مختلف به این نتیجه رسیدند که عمده فعالیت صنعتی اصفهان در قسمت جنوب غربی و در مسیر بادهای غالب است. همینطور افزایش درجه حرارت و خشکی هوا و همینطور جمعیت باعث کاهش دامنه آسایش مردم می‌شود. پس تمایل مردم به گذران اوقات خود در اینگونه مکان‌ها به مرور زمان افزایش می‌یابد و باید تلاش کرد تعداد پارک‌ها در سطح شهر اصفهان افزایش یابد.

علی جمشیدی در سال ۱۳۹۱ در پایان نامه کارشناسی ارشد خود به بررسی قدرت گیاه پالایی و ترسیب فلزات سنگین سرب، کادمیوم، روی، مس و میزیم و توانایی بیومونیتورینگ (نشانهگر زیستی) این عناصر توسط سه گونه بید، چنار و سرو نقره ای در سه منطقه شهر اصفهان پرداخت. در این سه منطقه، از سه گونه یاد شده، به صورت تصادفی سه پایه انتخاب و از پوست، برگ و خاک اطراف ریشه آن‌ها نمونه‌هایی برداشت شد. سپس غلظت عناصر مذکور در نمونه‌های برداشت شده توسط دستگاه جذب اتمی اندازه گیری شد. نتایج کلی نشان داد عناصر کادمیوم، روی، مس حداقل در سال نمونه برداری به میزان بالاتری از حد مجاز در بافت‌های گیاهی وجود دارند که این خود نشانی از آلودگی قابل تامل هوای اصفهان به این عناصر دارد.

عباسی و خراسانی زاده در سال ۱۳۹۳ به بررسی برنامه ریزی آمایش سرزمین و وضعیت اقلیمی منطقه ۹ اصفهان (پارک ناژوان) در جهت جذب توریست پرداختند. جمع‌آوری داده‌ها از طریق مطالعات اسنادی، کتابخانه ای - میدانی و ایستگاه سینوپتیک - اصفهان انجام شده است. نتایج مقاله نشان می‌دهد که با برنامه ریزی، مدیریت و سازماندهی می‌توان قدرت و توان منطقه را در جذب گردشگران بالا برد. همچنین با توجه به طبقه بندی اقلیمی منطقه و با استفاده از طبقه بندی دو مارتن و آمبرژه این منطقه دارای اقلیم خشک و سرد می‌باشد و پتانسیل جذب گردشگر در تمام فصول را ندارد.

رادنژاد و همکاران در سال ۱۳۹۴ شاخص‌های تنوع و غنای گونه‌ای پرندگان در پارک جنگلی ناژوان را مورد بررسی قرار دادند. سرشماری پرندگان به روش ترانسکت خطی انجام گرفت و برای محاسبه‌ی تنوع گونه‌ای از نمایه تنوع گونه‌های شانون وینر و سمپسون استفاده شده است.

نتایج حاصل از پژوهش نشان داد عواملی نظیر خشک شدن زاینده رود در بازه‌ی زمانی مشخص، تغییر اقلیم، تردد انبوه بازدیدکنندگان و وسایل نقلیه و غیره تهدید جدی برای زیستگاه پرندگان محسوب می‌شود و تاثیر منفی بر تنوع و غنای گونه‌های منطقه دارد.

جدول شماره ۳: مطالعات ساختار محیط زیست

عنوان نشریه	سال	پژوهشگران	عنوان
کنفرانس ملی حفاظت از تنوع زیستی و دانش بومی	۱۳۸۹	نوشین صادقی نیا، اکبر همدانیان	بررسی منابع زیستی در منطقه ناژوان اصفهان و اهمیت توجه به آلاینده‌های محیط زیست
پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده منابع طبیعی	۱۳۹۱	علی جمشیدی	مقایسه اثر گونه‌های جنگل شهری بر کاهش آلودگی هوا در شهر اصفهان
دوازدهمین کنگره انجمن جغرافیایی ایران	۱۳۹۳	علیرضا عباسی، فریناز خراسانی زاده	بررسی برنامه ریزی آمایش سرزمین و وضعیت اقلیمی منطقه ۹ اصفهان در جهت جذب توریست مطالعه موردی: پارک ناژوان
دومین کنفرانس بین المللی اکولوژی سیمای سرزمین	۱۳۹۴	هادی راد نژاد، مرضیه ریاحی، مینو سادات مشتاقی	بررسی شاخص‌های تنوع و غنای گونه ای پرندگان در پارک جنگلی ناژوان
پایان نامه کارشناسی ارشد- موسسه آموزش عالی دانش پژوهان، دانشکده معماری - شهرسازی	۱۳۹۷	محمد کریم کبیری	ارزیابی پارک طبیعی ناژوان به عنوان ریه تنفسی کلانشهر اصفهان با رویکرد کمربند سبز حفاظتی
پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشکده مهندسی معماری و عمران	۱۳۹۷	سمانه خان احمدی	مجموعه گردشگری فرهنگی باتاکید برارزش‌های زیست محیطی

۳-۳-۳- ساختار گردشگری

محتوای این ساختار، ۱۱ مورد پایان نامه دانشگاهی و مقالات داخلی است که در بازه زمانی ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۷ به چاپ رسیده است. در جدول شماره ۴ این مطالعات آورده شده است. در زیر به تحلیل مواردی از آن‌ها می‌پردازیم:

صامتی و همکاران در سال ۱۳۹۱ ارزش گذاری تفریحی بوستان جنگلی ناژوان اصفهان را با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط مورد بررسی قرار دادند. براساس این پژوهش ارزش تفریحی بوستان ناژوان با برآورد میزان تمایل به پرداخت افراد برای منافع این پارک با بهره گیری از پرسش نامه گزینش دوگانه تعیین شد. نتایج نشان داد که تمایل به پرداخت جهت استفاده از ارزش تفریحی بوستان با متغیرهای درآمد و تحصیلات رابطه مستقیم و با متغیرهای مبلغ پیشنهادی، سن و تعداد افراد خانوار رابطه منفی معنی داری دارد.

شعبان زاده حبیب آبادی در سال ۱۳۹۳ در پایان نامه کارشناسی ارشد خود ارزش تفریحی پارک جنگلی ناژوان را با استفاده از روش هزینه سفر فردی و ارزشگذاری مشروط مورد برآورد قرار داد و نتایج حاصل از این دو روش را مقایسه کرد. نتایج پژوهش نشان داد که مقدار ارزش تفریحی حاصل از روش هزینه سفر فردی از ارزش تفریحی روش ارزش گذاری مشروط بیشتر است همچنین مقدار ارزش بدست آمده نشان دهنده‌ی این است که ارزش این محیط نزد بازدیدکنندگان زیاد است پس باید شاهد حفاظت مداوم این پارک از تخریب و تلاش مستمر برای بهبود کیفیت آن باشیم.

حاتمی و همکاران در سال ۱۳۹۳ به نقش پارک ناژوان در گذران اوقات فراغت شهروندان پرداختند. روش این پژوهش از نوع توصیفی- تحلیلی است و جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از مطالعات پژوهش‌های گذشته انجام شده است. نتایج نشان می‌دهد پارک ناژوان هم از ابعاد زیست محیطی و و اکولوژیکی و هم از لحاظ رفح خستگی و تامین اوقات فراغت شهروندان حائز اهمیت است و حتی با رسیدگی و سرمایه گذاری بیشتر قابلیت تبدیل به یکی از قطب‌های گردشگری ملی را دارا می‌باشد.

قائد رحمتی و پیرایش در سال ۱۳۹۴ نقش و تأثیر پارک‌های طبیعی حومه ای در توسعه گردشگری در پارک ناژوان اصفهان را مورد شناسایی قرار دادند. در این پژوهش، با استفاده از روش‌های آماری، داده‌های جمع آوری شده از طریق پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. برای تحلیل مکانی - فضایی از روش فرایند تحلیل شبکه استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد از نظر معیارهای دسترسی، امنیت، زیست محیطی و اقتصادی، از بین ۷ گزینه مورد بررسی به عنوان پارک‌های حومه‌ای (پارک صفا، پارک ناژوان، پارک فدک، پارک قائمیه، پارک استقلال، پارک صد هکتاری، پارک شرق) پارک فدک اولویت اول را به دست آورد.

پژومند نجف آبادی در سال ۱۳۹۷ در پایان نامه کارشناسی ارشد خود فضاهای تفریحی شهر اصفهان از منظر کودکان در فضاهای تفریحی حاشیه زاینده رود پارک ناژوان مورد تحلیل و ارزیابی قرار داد. این پژوهش به روش مطالعه اسنادی و مطالعه میدانی انجام گرفته است. برای ارائه راهبردها از روش سوات و برای تعیین اولویت‌ها از ماتریس کمی استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد در اکثر معیارها والدین کودکان اظهار رضایتمندی کمتری داشتند.

جدول شماره ۴: مطالعات ساختار گردشگری

عنوان	پژوهشگران	سال	عنوان نشریه
پارک موزه آب ناژوان	پژمان امجدی	۱۳۸۶	پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه شهید بهشتی تهران
گردشگری پایدار در پارک‌های طبیعی حومه شهرها با استفاده از رویکرد تحلیل راهبردی (SWOT) نمونه موردی: اراضی ناژوان حومه شهر اصفهان	اسماعیل شیعه، فاتح کبیری	۱۳۸۸	فصلنامه آرمان شهر
ارزیابی توان سیمای سرزمین برای کاربری تفریحی به کمک سیستم اطلاعات جغرافیایی (مطالعه موردی منطقه ناژوان)	زهراسادات موسوی، علیرضا میکاییلی تبریزی، علیرضا سفینیان، حمیدرضا ضیایی	۱۳۸۹	همایش ژئوماتیک
ارزش گذاری تفریحی بوستان جنگلی ناژوان اصفهان با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط	مجید صامتی، شهرام معینی، سارا مردیپه، مجتبی خانی زاده امیری	۱۳۹۱	مجله اکولوژی کاربردی
نقش پارک ناژوان در گذران اوقات فراغت شهروندان	ایرج حاتمی افشین نادری طاهره کریمی سرشت	۱۳۹۳	همایش علوم جغرافیایی
برآورد ارزش تفریحی پارک جنگلی ناژوان واقع در شهر اصفهان با استفاده از روش‌های هزینه سفر فردی و ارزشگذاری مشروط	پروین شعبانزاده حبیب آبادی	۱۳۹۳	پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه تبریز
شناسایی نقش و تأثیر پارک‌های طبیعی حومه ای در توسعه گردشگری مورد شناسی: پارک‌های حومه ای شهر اصفهان	صفر قائدرحمتی، فروزان پیرایش	۱۳۹۴	فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری - منطقه ای
امکان سنجی اجرای طرح اگریتوریسم در پارک طبیعی ناژوان اصفهان	منیره رضایی	۱۳۹۴	پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه هنراصفهان
برآورد ارزش تفریحی پارک جنگلی ناژوان با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط	امید کریمی، ایرج صالح، مهدی حسین پور نادری	۱۳۹۵	مجله پژوهش‌های محیط زیست
برآورد ارزش تفریحی پارک ناژوان شهر اصفهان با استفاده از روش هزینه سفر فردی	رزیتا مؤیدفر، عبدالحمید معرفی محمدی، سپیده سعید مهدوی	۱۳۹۵	فصلنامه اقتصاد شهری
تحلیل و ارزیابی فضاهای تفریحی شهر اصفهان از منظر کودکان (نمونه مطالعاتی فضاهای تفریحی حاشیه زاینده رود پارک ناژوان)	شهرزاد پژوهشگر نادری	۱۳۹۷	پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه هنراصفهان

۴- نتیجه گیری

فضاهای سبز شهر اصفهان در پرتو برنامه‌ریزی‌ها و تلاش‌های شهرداری و سازمان پارک‌ها و فضاهای سبز گسترش یافته است. این فضاهای سبز که مشتمل بر فضاهای دل انگیز حاشیه زاینده رود و پارک‌های محلی و کوهستانی است، زیبایی، شادابی و پالایش نسبی هوای شهر اصفهان را باعث گردیده است (قائدرحمتی و پیرایش، ۱۳۹۴: ۱۵۷). پارک جنگلی ناژوان جزئی از شهر اصفهان و فضای سبز طبیعی حاشیه رودخانه زاینده رود است که به دلیل ویژگی‌ها و قابلیت‌های چشم‌گیر آن مورد توجه اقشار مختلف اجتماعی با اهداف کاملاً متفاوت قرار گرفته است. پارک‌های جنگلی شهری محیطی است که در آن انواع کنش و واکنش‌های اجتماعی، محیطی، اکولوژی، فرهنگی و... رخ می‌دهد. طبق این پژوهش از سال ۱۳۸۵ بطور کلی تعداد ۳۷ مطالعه در پارک ناژوان انجام شده است، که ۲۰ مورد مربوط به حوزه معماری و طراحی، ۱۱ مورد حوزه گردشگری و ۶ مورد شامل علوم محیط زیست می‌شود. لازم به ذکر است از سال ۱۳۹۳ به بعد مطالعات بیشتری در این پارک به ثبت رسیده است. نتایج نشان دهنده این است که مطالعات و پایان نامه‌ها در مورد یک پارک جنگلی شهری صرفاً معطوف به رشته‌های اکولوژی و محیط زیست نیست، بلکه علمی مانند معماری، هنر، گردشگری، جغرافیا و تاریخ نیز می‌توانند مطالعات خود را در یک پارک جنگلی عملی کنند. نکته مهمی که می‌توان از نتایج استنباط کرد این است که تنوع نگاه‌های مختلفی که به پارک ناژوان شده است نشان دهنده اجتماعی بودن این پارک است و می‌توان گفت که باید از منظر علوم اجتماعی و انسانی نیز به این پارک نگاه شود زیرا فضاهای سبز شهری موجب تأثیرات زیباشناختی و تأثیرات سلامت جسمی و روحی بر روی مردم می‌شود که همین امر باعث افزایش تعاملات اجتماعی و

رضایتمندی در بین افراد جامعه می‌گردد که بسیار حائز اهمیت است. انتظار می‌رود از این پس اساتید و دانشجویان رشته‌های روانشناسی و علوم اجتماعی به مطالعات پیرامون پارک‌های شهری در حوزه‌های علوم انسانی و اجتماعی بپردازند.

منابع

۱. اصلاحچی اشکان و رشیدی وانانی مرتضی (۱۳۹۶)، «بررسی عوامل فرهنگی تاثیرگذار بر مدیریت موثر خدمات در پارک ناژوان»، چهارمین کنفرانس بین المللی دستاوردهای نوین پژوهشی در علوم انسانی و مطالعات اجتماعی و فرهنگی، اصفهان.
۲. اصلاحچی اشکان و رشیدی وانانی مرتضی (۱۳۹۶)، «شناسایی و دسته بندی عوامل تاثیرگذار بر نوآوری باز مجموعه گردشگری ناژوان اصفهان با رویکرد کانو»، کنگره بین المللی علوم و مهندسی.
۳. امجدی، پژمان (۱۳۸۶)، «پارک موزه آب ناژوان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی تهران.
۴. امیرنژاد حمید و عطائی سلوط کمال (۱۳۹۰)، «ارزشگذاری اقتصادی منابع زیست محیطی»، چاپ اول، ساری: انتشارات آوای مسیح.
۵. بدیعی، نگار (۱۳۹۷)، «طرح مرمت و ساماندهی کوشک ناژوان با رویکرد احیای باغ آن»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنراصفهان.
۶. پژومند نجف آبادی، شهرزاد (۱۳۹۷)، «تحلیل و ارزیابی فضاهای تفریحی شهر اصفهان از منظر کودکان نمونه مطالعاتی: فضاهای تفریحی حاشیه زاینده رود پارک ناژوان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنراصفهان.
۷. جعفریان کوشک، مهدی (۱۳۸۹)، «مکان‌گزینی کمپینگ در شهر یاسوج»، رساله کارشناسی ارشد، دانشگاه اسلامی واحد نجف آباد.
۸. جمشیدی، علی (۱۳۹۱)، «مقایسه اثر گونه‌های جنگل شهری بر کاهش آلودگی هوا در شهر اصفهان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده منابع طبیعی.
۹. حاتمی ایرج، نادری افشین و کریمی سرشت طاهره (۱۳۹۳)، «نقش پارک ناژوان در گذران اوقات فراغت شهروندان»، همایش علوم جغرافیایی.
۱۰. حیاتی باب الله. احسانی مهدی. قهرمانزاده محمد. راحلی حسین و تقی زاده مجید (۱۳۸۹)، «عوامل مؤثر بر تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان پارک‌های اثلگلی و مشروطه شهر تبریز، کاربرد روش دو مرحله ای حکمن»، نشریه اقتصاد و توسعه کشاورزی (علوم و صنایع کشاورزی)، سال اول، شماره ۲۴، صص ۹۸-۹۱.
۱۱. حیدری بنی داریوش. پور نادری حسین و رادی طاهره (۱۳۹۴)، «مطالعه و بررسی عملکرد آسیاب‌های حاشیه زاینده رود نمونه موردی آسیاب ناژوان شهر اصفهان»، کنفرانس بین المللی انسان، معماری، عمران و شهر.
۱۲. حیدری بنی داریوش. پور نادری حسین و رادی طاهره (۱۳۹۴)، «آب زاینده رود و شکل‌گیری معماری آسیاب‌ها مطالعه موردی آسیاب ناژوان شهر اصفهان»، دومین همایش ملی آب، انسان و زمین.
۱۳. خان‌احمدی، سمانه (۱۳۹۷)، «مجموعه گردشگری فرهنگی باتاکید برارزش‌های زیست محیطی»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مهندسی معماری و عمران.
۱۴. خیام حقیقی، آذر (۱۳۸۸)، «طراحی مجموعه مسکونی منطقه ناژوان اصفهان با رویکرد مسکن پاسخ ده»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر یزد.
۱۵. دیواندری جواد. مدیر سیده مریم و برکانی آیدا (۱۳۹۵)، «واکاوی مولفه‌های سازماندهی کیفیت زندگی در باغ بانوان به عنوان یک فضای شهری نمونه ی موردی: باغ بانوان ناژوان اصفهان»، چهارمین کنگره بین المللی عمران، معماری و توسعه شهری.
۱۶. راد نژاد هادی. ریاحی مرضیه و مشتاقی مینو سادات (۱۳۹۴)، «بررسی شاخص‌های تنوع و غنای گونه‌ای پرندگان در پارک جنگلی ناژوان»، دومین کنفرانس بین المللی اکولوژی سیمای سرزمین.
۱۷. رادی، تارا (۱۳۹۳)، «طرح مرمت آسیاب ناژوان اصفهان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنراصفهان.
۱۸. رضایی، منیره (۱۳۹۴)، «امکان‌سنجی اجرای طرح اگریتوریسم در پارک طبیعی ناژوان اصفهان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنراصفهان.
۱۹. زینل همدانی امین و زارع برسیانی زهرا (۱۳۹۶)، «راهبردهای طراحی بوستان‌های شهری با هدف ارتقا پایداری اجتماعی مطالعه موردی: پارک ناژوان»، چهارمین همایش بین المللی مهندسی عمران، معماری و شهرسازی با رویکرد توسعه پایدار.
۲۰. سادات موسوی زهرا. میکاییلی تبریزی علیرضا. سفیانیان، علیرضا و ضیایی حمیدرضا (۱۳۸۹)، «ارزیابی توان سیمای سرزمین برای کاربری تفریحی به کمک سیستم اطلاعات جغرافیایی مطالعه موردی منطقه ناژوان»، همایش ژئوماتیک، تهران.

۲۱. سادات موسوی، زهرا (۱۳۸۹)، «استفاده از روش ارزیابی چند معیاره در محیط GIS برای زون بندی منطقه ناژوان در شهر اصفهان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گرگان.
۲۲. شبانی شهرضا امیرحسین و قائد امینی مرتضی (۱۳۹۷)، «طراحی روگذر عابر پیاده به عنوان فضای اجتماع پذیر نمونه موردی پارک ناژوان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی پیام گلپایگان.
۲۳. شعبانزاده حبیب آبادی، پروین (۱۳۹۳)، «برآورد ارزش تفریحی پارک جنگلی ناژوان واقع در شهر اصفهان با استفاده از روش‌های هزینه سفر فردی و ارزش‌گذاری مشروط»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
۲۴. شیعه اسماعیل و کبیری فاتح (۱۳۸۸)، «گردشگری پایدار در پارک‌های طبیعی حومه شهرها با استفاده از رویکرد تحلیل راهبردی (swot) نمونه موردی اراضی ناژوان حومه شهر اصفهان»، فصلنامه آرمان شهر، شماره ۳، صص ۹-۱.
۲۵. صادقی نیا نوشین و اکبر همدانیان نوشین (۱۳۸۹)، «بررسی منابع زیستی در منطقه ناژوان اصفهان و اهمیت توجه به آلاینده‌های محیط زیست»، کنفرانس ملی حفاظت از تنوع زیستی و دانش بومی.
۲۶. صامتی مجید. معینی شهرام. مردی‌ها سارا و خانی زاده امیری مجتبی (۱۳۹۷)، «ارزش‌گذاری جنگلی پارک جنگلی ناژوان اصفهان با استفاده از ارزش‌گذاری مشروط»، نشریه اکولوژی کاربردی، سال اول، شماره اول، صص ۶۴-۷۹.
۲۷. عباسی علیرضا و خراسانی زاده فریناز (۱۳۹۳)، «بررسی برنامه ریزی آمایش سرزمین و وضعیت اقلیمی منطقه ۹ اصفهان در جهت جذب توریست مطالعه موردی پارک ناژوان»، دوازدهمین کنگره انجمن جغرافیایی ایران.
۲۸. ندرحمتی صفر و پیرایش فروزان (۱۳۹۴)، «شناسایی نقش و تأثیر پارک‌های طبیعی حومه ای در توسعه گردشگری مورد شناسی پارک‌های حومه ای شهر اصفهان»، فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری، منطقه ای، شماره ۱۴، صص ۱۵۴-۱۴۰.
۲۹. قبادی هفشجانی، ندا (۱۳۹۳)، «طرح مرمت آسیاب آبی ناژوان اصفهان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد تهران.
۳۰. کبیری، محمد کریم (۱۳۹۷)، «ارزیابی پارک طبیعی ناژوان به عنوان ریه تنفسی کلانشهر اصفهان با رویکرد کمربند سبز حفاظتی»، پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی دانش پژوهان، دانشکده معماری، شهرسازی.
۳۱. کرامتی اردکانی، مریم (۱۳۹۵)، «هتل چهار ستاره ناژوان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی تهران.
۳۲. کرمی امید. صالح ایرج. رفیعی حامد و حسین پور نادری مهدی (۱۳۹۱)، «برآورد ارزش تفریحی پارک جنگلی ناژوان با استفاده از روش ارزش‌گذاری مشروط»، پژوهش‌های محیط زیست، سال ۷، شماره ۱۳، صص ۹۲-۸۵.
۳۳. محمدی آچالویی، محسن (۱۳۹۴)، «حفاظت آثار تاریخی ساخته شده از چوب‌های پهن برگ در فضای باز در برابر تغییرات ساختاری ناشی از هوازدگی فتوشیمیایی»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر اصفهان.
۳۴. مدیریت ساماندهی ناژوان (۱۳۸۵)، «خلاصه اطلاعات و اهداف ۸ ساله»، روابط عمومی ساماندهی ناژوان.
۳۵. مویدر زیتا. معرفی محمدی عبدالحمید و سعید مهدوی سپیده (۱۳۹۵)، «برآورد ارزش تفریحی پارک ناژوان شهراصفهان با استفاده از روش هزینه سفر فردی»، نشریه اقتصاد شهری، دوره ۲، شماره ۱، صص ۶۶-۵۱.
۳۶. میرحیدری، زهرا (۱۳۸۸)، «تدوین الگوهای کاربردی شاخص توسعه پایدار در ایمنی و امنیت منظر شهری با رویکرد پدافند غیرعامل نمونه موردی مطالعه پارک ناژوان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی مهرگان، گروه مهندسی معماری.
۳۷. میرمحمدی میبدی، مینو السادات (۱۳۹۵)، «طراحی نظرها زاینده‌رود با تأکید بر تعاملات فرهنگی»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه یزد.
۳۸. نصیرهرند، عاطفه (۱۳۹۷)، «طراحی مجتمع مسکونی در ناژوان اصفهان تأکید بر ارتقاء مفهوم امکان در کیفیت معماری مسکن معاصر اصفهان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه یزد.
۳۹. هلاکویی، ناهید (۱۳۹۳)، «طرح مرمت کوشک ناژوان اصفهان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنراصفهان.
۴۰. یزدانی، مریم (۱۳۹۷)، «طرح معماری مرکز گردشگری فرهنگی طبیعی اصفهان با رویکرد حفاظت از ارزش‌های محیطی»، پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی رسام.
۴۱. یزدی، آرزو (۱۳۹۱)، «تحلیل محیط‌های مسکونی مطلوب شهر اصفهان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر اصفهان.

